

Tomáš Akvinský

O Trojici

*v Teologické
sumě*

STh I, q. 27–43

úvod, poznámky a komentář David Svoboda
překlad Karel Šprunk
doslov Prokop Sousedík

SUMMA
THEOLOGICÆ

OBSAH

Předmluva	7
I. kapitola. Přípravné úvahy	11
§ 1. Základ učení o Trojici a s ním spojená „revoluce“ v dosavadním obrazu světa	12
§ 2. Proč se vůbec máme zabývat naukou o Trojici?	14
§ 2.1. Jaké jsou hlavní cíle trinitární teologie?	14
§ 2.2. Letmý pohled na vybrané historicko-kulturní skutečnosti související s trojiční naukou a tři základní způsoby výkladu Trojice ve 13. století.	21
§ 3. Další přípravné úvahy.	28
§ 3.1. Nástin Tomášovy teorie vztahů	28
§ 3.2. Společné dokonalosti božských osob a způsoby jejich pojmenování	35
§ 3.3. Místo a význam traktátu o Trojici z Teologické sumy na pozadí Tomášovy celoživotní vědecké tvorby	40
§ 4. Teologická suma.	43
§ 4.1. Stručné shrnutí celkové struktury a obsahu	43
§ 4.2. Struktura a obsah první části (pars prima)	46
§ 4.3. Struktura traktátu O Trojici a návrhy, jak v jeho studiu postupovat.	48
Glosář	51
II. kapitola. Tomášův traktát O Trojici (STh I, 27–43)	57
Otázka 27. O VYCHÁZENÍ BOŽSKÝCH OSOB	59
Článek 1. Je v Bohu vycházení?	59
Článek 2. Může být nějaké vycházení v Bohu nazváno plozením?	61
Článek 3. Je v Bohu jiné vycházení než plození Slova?	64
Článek 4. Je vycházení lásky v Bohu plozením?	65
Článek 5. Je v Bohu více vycházení než dvě?	67
Otázka 28. O BOŽSKÝCH VZTAZÍCH	69
Článek 1. Jsou v Bohu nějaké reálné vztahy?	69
Článek 2. Je vztah v Bohu totéž, co jeho esence?	72
Článek 3. Liší se vztahy, které jsou v Bohu, od sebe reálně?	74
Článek 4. Jsou v Bohu jen čtyři reálné vztahy, totiž otcovství, synovství, vydechování a vycházení?	76
Otázka 29. O BOŽSKÝCH OSOBÁCH	79
Článek 1. Definice osoby	79
Článek 2. Zda osoba je totéž co hypostaze, subsistence a esence	82
Článek 3. Zda slovo „osoba“ se má říkat o Bohu	85
Článek 4. Zda jméno „osoba“ znamená vztah.	87

Otázka 30. O MNOHOSTI BOŽSKÝCH OSOB	91
Článek 1. Je v Bohu více osob?	91
Článek 2. Je v Bohu více osob než tři?	93
Článek 3. Označují numerické termíny v Bohu něco reálného?	95
Článek 4. Může být termín „osoba“ společný třem osobám?	98
Otázka 31. CO NÁLEŽÍ K JEDNOTĚ NEBO MNOHOSTIV BOHU	101
Článek 1. Je v Bohu trojice?	101
Článek 2. Je Syn jiný než Otec?	103
Článek 3. Má se vylučovací výraz „sám“ spojovat s esenciálním termínem v Bohu?	105
Článek 4. Může se vylučovací výraz spojit s personálním termínem?	108
Otázka 32. O POZNÁNÍ BOŽSKÝCH OSOB	110
Článek 1. Lze Trojici božských osob poznat přirozeným rozumem?	110
Článek 2. Jsou v Bohu známky?	114
Článek 3. Je pět známek?	117
Článek 4. Je dovoleno mít o známkách opačné názory?	119
Otázka 33. O OSOBĚ OTCE	121
Článek 1. Náleží Otci být principem?	121
Článek 2. Je jméno „Otec“ vlastní jméno božské osoby?	122
Článek 3. Vypovídá se jméno „Otec“ o Bohu prvotně jako jméno osoby?	124
Článek 4. Je Otci vlastní být nezrozený?	127
Otázka 34. O OSOBĚ SYNA	130
Článek 1. Je Slovo v Bohu jméno personální?	130
Článek 2. Je „Slovo“ vlastní jméno Syna?	134
Článek 3. Zahrnuje jméno „Slovo“ vztah k tvorům?	136
Otázka 35. O OBRAZE	139
Článek 1. Vypovídá se jméno „Obraz“ o Bohu personálně?	139
Článek 2. Je jméno Obraz vlastní Synu?	140
Otázka 36. O OSOBĚ DUCHA SVATÉHO	143
Článek 1. Je jméno „Duch svatý“ vlastním jménem některé božské osoby?	143
Článek 2. Vychází Duch svatý ze Syna?	145
Článek 3. Vychází Duch svatý z Otce skrze Syna?	149
Článek 4. Jsou Otec a Syn jeden princip Ducha svatého?	152
Otázka 37. O JMĚNU DUCHA SVATÉHO – LÁSKA	155
Článek 1. Je „Láska“ vlastní jméno Ducha svatého?	155
Článek 2. Milují se Otec a Syn Duchem svatým?	158
Otázka 38. O JMĚNU DUCHA SVATÉHO – DAR	161
Článek 1. Je Dar jméno personální?	161
Článek 2. Je „Dar“ vlastní jméno Ducha svatého?	163

Otázka 39. O OSOBÁCH VE VZTAHU K ESENCI	165
Článek 1. Je esence v Bohu totéž co osoba?	165
Článek 2. Zda se má říkat, že tři osoby jsou jedné esence	167
Článek 3. Vypovídají se esenciální jména o třech osobách v singuláru?	169
Článek 4. Mohou konkrétní esenciální jména supponovat za osobu?	172
Článek 5. Mohou abstraktní esenciální jména supponovat za osobu?	175
Článek 6. Mohou se jména osob vypovídat o konkrétních esenciálních jménech?	178
Článek 7. Mají se esenciální jména přivlastňovat osobám?	179
Článek 8. Přisuzovali svatí učitelé správně osobám esenciální atributy?	181
Otázka 40. O OSOBÁCH VE SROVNÁNÍ SE VZTAHY NEBOLI VLASTNOSTMI	188
Článek 1. Je vztah totéž co osoba?	188
Článek 2. Liší se osoby vztahy?	190
Článek 3. Zůstávají hypostaze, když jsou vztahy rozumem abstrahovány od osob?	192
Článek 4. Jsou známkové úkony pojmově dřívější než vlastnosti?	195
Otázka 41. O OSOBÁCH VE SROVNÁNÍ SE ZNÁMKOVÝMI ÚKONY	197
Článek 1. Mají se známkové úkony přisuzovat osobám?	197
Článek 2. Jsou známkové úkony dobrovolné?	199
Článek 3. Vycházejí známkové úkony z něčeho, nebo z ničeho?	201
Článek 4. Existuje v Bohu potence ve vztahu k známkovým úkonům?	205
Článek 5. Znamená potence plodit vztah, nikoli esenci?	207
Článek 6. Může být známkový úkon zaměřen k více osobám?	209
Otázka 42. O ROVNOSTI A PODOBNOSTI BOŽSKÝCH OSOB	211
Článek 1. Je v Bohu rovnost?	211
Článek 2. Je osoba, která vychází, souvěčná se svým principem?	214
Článek 3. Je v božských osobách řád přirozenosti?	216
Článek 4. Je Syn rovný Otci ve velikosti?	218
Článek 5. Je Syn v Otci, a naopak?	220
Článek 6. Je Syn rovný Otci v moci?	221
Otázka 43. O POSLÁNÍ BOŽSKÝCH OSOB	223
Článek 1. Je vhodné, aby některá božská osoba byla poslána?	223
Článek 2. Je poslání věčné, nebo jen časné?	225
Článek 3. Děje se neviditelné poslání božské osoby jen skrze dar posvěcující milosti?	226
Článek 4. Přísluší Otci být poslán?	228
Článek 5. Přísluší Synu být neviditelně poslán?	229
Článek 6. Děje se neviditelné poslání ke všem, kteří mají podíl v milosti?	231
Článek 7. Přísluší Duchu svatému být viditelně poslán?	233
Článek 8. Je božská osoba posílána jen osobou, z níž věčně vychází?	236

III. kapitola. Komentář k vybraným částem traktátu.	239
§ 5. Jak poznáváme Boží osoby v Trojici (q. 32, a. 1)	239
§ 6. Vycházení: jeho význam a dělení (q. 27)	240
§ 6.1. Vycházení, jež je plozením Slova (q. 27, a. 2–3)	242
§ 6.2. Vycházení, které je Láska (q. 27, a. 4–5)	245
§ 7. Vztahy v Bohu a počet božských osob (q. 28 & q. 30, a. 2)	252
§ 8. Osoby v Bohu a pojem subsistujícího vztahu (q. 29)	258
§ 9. Znamky (notiones) i vlastnosti (proprietaes) a jejich nezbytnost pro poznání Trojice (q. 32, a. 2–3)	265
§ 10. Božské vztahy a osoby (q. 40)	267
§ 11. Osoby a znamkové úkony. Jsou znamkové úkony nutné, nebo dobrovolné? (q. 41, a. 2)	272
§ 12. Vychází Duch svatý „i ze Syna“ (Filioque)? (q. 36, a. 2–4)	275
§ 13. Perichoreze a poslání božských osob (q. 42–43)	279
§ 13.1. Perichoreze (q. 42, a. 5)	280
§ 13.2. Poslání božských osob (q. 43)	287
§ 13.2.1. Pojem poslání a viditelná poslání božských osob (a. 1–2 & 7–8)	289
§ 13.2.2. Neviditelná poslání (a. 3, 5 & 6)	295
 Doslov. Je dnes Tomášův traktát o Trojici aktuální?	 300
 Seznam použitých zkratk	 320
Prameny	321
Literatura	322
Ediční poznámka	326